

Określenie obecnej i prognozowanej wielkości produkcji grup producentów owoców w Polsce i w odniesieniu do krajów UE

Autorzy: dr Krzysztof Zmarlicki
dr Piotr Brzozowski
mgr Małgorzata Karmańska

Opracowanie redakcyjne: mgr Aleksandra Malicka

Opracowanie przygotowane w ramach **zadania 3.1:**
Monitorowanie i prognozowanie uwarunkowań ekonomicznych produkcji sadowniczej

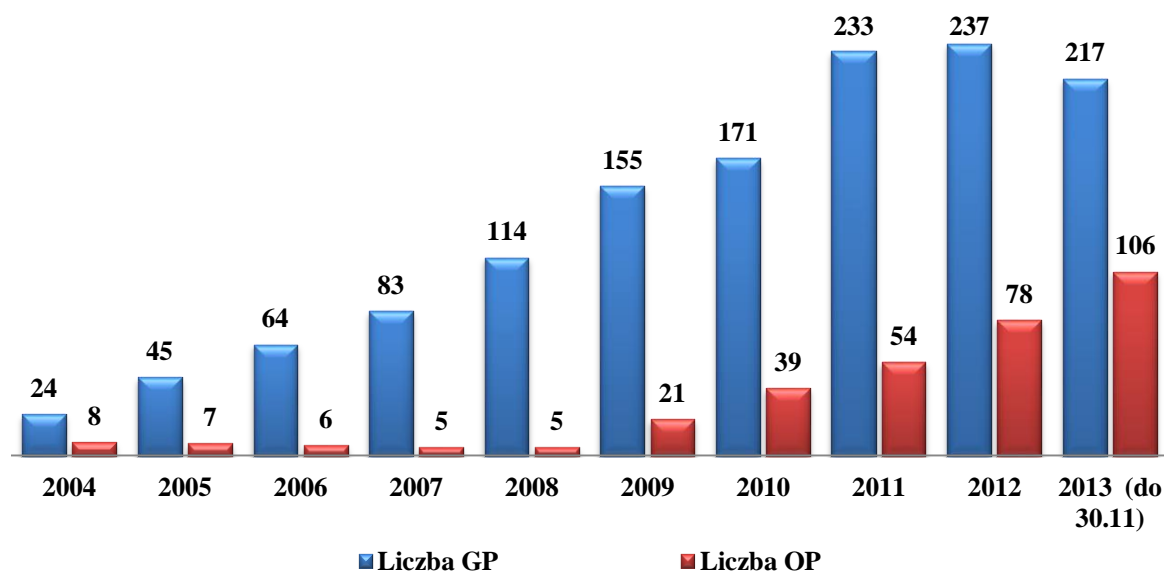
Programu Wieloletniego:

„Rozwój zrównoważonych metod produkcji ogrodniczej w celu zapewnienia wysokiej jakości biologicznej i odżywczej produktów ogrodniczych oraz zachowania bioróżnorodności środowiska i ochrony jego zasobów”
finansowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Skierniewice 2013

Średni poziom zorganizowania się producentów owoców i warzyw krajów UE (bez Bułgarii, Rumunii i Chorwacji) wynosi obecnie poniżej 40%. Natomiast cel stawiany przez Komisję Europejską na podstawie CMO (THE COMMON ORGANISATION OF AGRICULTURAL MARKETS) to 60%. W stopniu zorganizowania się pomiędzy krajami członkowskim UE występują bardzo duże różnice. Stosunkowo niski poziom występuje w krajach Europy Południowej i Południowo Zachodniej i zawiera się w przedziale od 30% do 40%. Należy jednak podkreślić, że procentowy udział producentów w grupach jest bardzo zróżnicowany i zależy od uprawianych gatunków. W przypadku niektórych tj. truskawki w prowincji Huelva (Hiszpania) poziom zorganizowania się producentów, właścicieli plantacji, sięga już ponad 70%. Najwyższy poziom, średnio około 80% dla wszystkich produkowanych gatunków, zorganizowania się producentów owoców i warzyw jest w Holandii i Belgii. Komisja Europejska jest zainteresowana powstawaniem bardzo dużych Organizacji Producentkich, takich jakie operują na rynkach w Holandii, Belgii i we Włoszech. Duże organizacje są w stanie współpracować z dużymi sprzedawcami detalicznymi (sieciami supermarketów i dyskontów).

W Polsce, podobnie jak w pozostałych krajach, które przystąpiły do UE w 2004 roku, poziom zorganizowania się producentów jest wciąż bardzo niski. Obecnie można go wyszacować na poziomie około 20%.

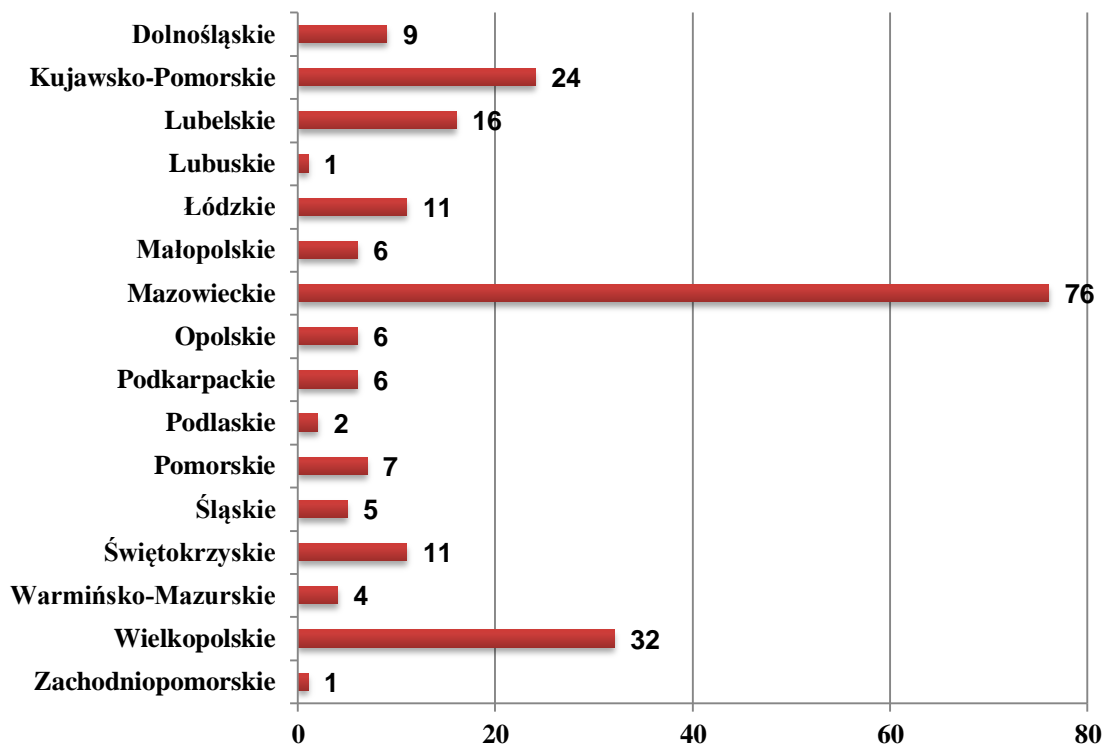

Wykres 1. Liczba wstępnie uznanych grup producentów (GP) oraz uznanych organizacji producentów owoców i warzyw (OP) w Polsce, w poszczególnych latach (dane narastająco wg stanu na dzień 31 grudnia każdego roku).

Źródło: dane ARiMR

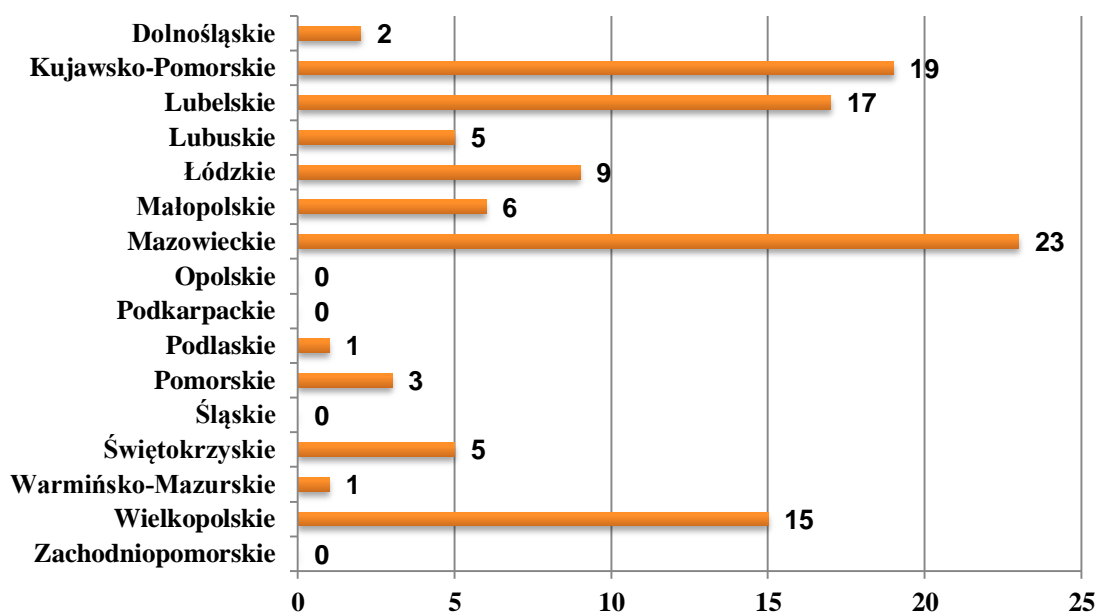
W momencie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w roku 2004 działały u nas 24 grupy producenckie (GP) i 8 organizacji producenckich (OP) zarejestrowanych w zakresie produkcji owoców i warzyw. W kolejnych latach liczba grup producenckich wstępnie uznanych zwiększała się: w 2012 roku - 237 OP, w 2013 roku nastąpił spadek do 217 OP. Natomiast liczba grup uznanych od 2005 do 2008 roku zmniejszała się. W roku 2007 było ich 7, 2006 - 6 , 2007 - 5, 2008 - 5. Do 2012 roku, przybywało zarówno jednych jak i drugich organizacji (wyk. 1). W 2013 roku w/g stanu na dzień 30.11 liczba GP zmniejszyła się do 217, a liczba OP wzrosła do 106.

W roku 2013 roku najwięcej wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw, bo aż 76, odnotowano na terenie województwa mazowieckiego, co stanowi 35% wszystkich wstępnie uznanych podmiotów, w województwie wielkopolskim 32, a w kujawsko-pomorskim 24. Najmniej grup producentów powstało w województwach: lubuskim (1), zachodniopomorskim (1), podlaskim (2) (wyk.2). Analogicznie najwięcej uznanych organizacji producenckich powstało w województwie mazowieckim – 23 (wyk.3), co stanowi 22% wszystkich organizacji uznanych (106), kujawsko-pomorskim 19 (18%), lubelskim 17 (16%) i wielkopolskim 15 (14%).

Wykres 2. Liczba wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw w Polsce, w podziale na województwa (wg stanu na 30.11.2013 r.).

Źródło: ARiMR

Wykres 3. Liczba uznanych organizacji producentów owoców i warzyw w Polsce, w podziale na województwa (wg stanu na 30.11.2013 r.).

Źródło: ARiMR

Pomoc finansowa z Unii Europejskiej udzielana jest wstępnie uznanym grupom producenckim, w celu wsparcia procesu dochodzenia tych grup do statusu uznanej organizacji producentów, przez okres 5-ciu lat. Pomoc ta przeznaczana jest na koszty administracyjne oraz na inwestycje.

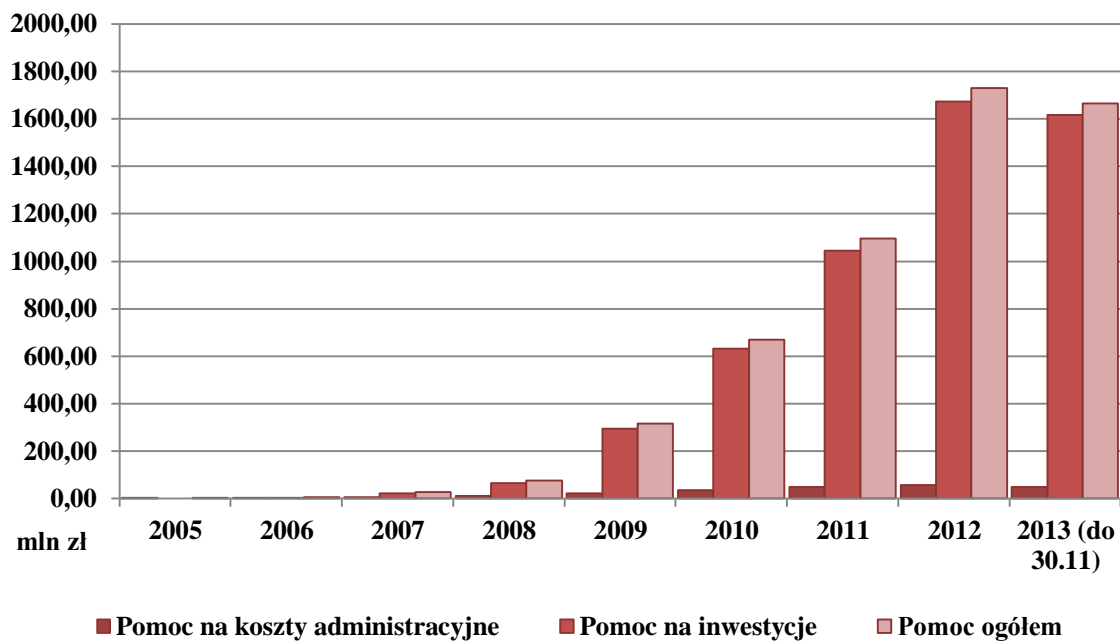
Wyплаты pomocy dla pierwszych wstępnie uznanych grup w 2004 r. nastąpiły w 2005 r., gdyż najkrótszym okresem rozliczeniowym, za który można przyznać pomoc finansową jest półroczny okres realizacji planu.

Wyплаты pomocy finansowej od roku 2007 (28,19 mln zł) zaczęły gwałtownie rosnać i na koniec listopada 2013 roku osiągnęły poziom 1 666,00 mln zł (wyk. 4). Ogółem na koszty administracyjne i inwestycyjne dla grup wstępnie uznanych wypłacono w latach 2004-2013 pomoc finansową w wysokości 5 592,49 mln zł.

Tabela 1. Kwoty wypłaconej pomocy finansowej wstępnie uznanym grupom producentów owoców i warzyw w latach 2004-2013 (w mln zł)

Lata	Pomoc na koszty administracyjne	Pomoc na inwestycje	Pomoc ogółem
2004	0,00	0,00	0,00
2005	1 703 234,04	0,00	1 703 234,04
2006	4 133 668,06	3 296 562,29	7 430 230,35
2007	6 364 855,40	21 835 659,04	28 200 514,44
2008	11 008 834,40	65 535 012,11	76 543 846,51
2009	22 713 545,68	294 382 827,31	3 170 96372,99
2010	37 488 736,03	631 443 657,68	668 932 393,71
2011	49 461 242,41	1 045 927 183,14	1 095 388 425,55
2012	57 824 482,22	1 673 376 843,41	1 732 201 325,63
2013 (stan na 30.11.13)	49 009 492,04	1 616 990 586,07	1 666 000 078,11
Razem	239 708 090,28	5 353 022 558,40	5 592 496 421,33

Źródło: ARiMR

Wykres 4. Dane z tabeli 1 przedstawione w formie graficznej

Tabela 2. Kwoty wypłaconej pomocy finansowej ogółem udzielonej w latach 2005-2013 dla wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw w podziale na województwa wg stanu na 30.11.2013 r.

Województwo	Pomoc wypłacona ogółem	Udział %
Dolnośląskie	206 568 476,64	4
Kujawsko-Pomorskie	776 510 659,55	14
Lubelskie	315 626 219,31	6
Lubuskie	92 402 013,73	2
Łódzkie	430 866 854,34	8
Małopolskie	148 188 227,27	3
Mazowieckie	2 063 479 193,41	37
Opolskie	48 390 472,61	1
Podkarpackie	36 342 887,65	1
Podlaskie	33 408 941,93	1
Pomorskie	320 452 863,12	6
Śląskie	120 907 342,56	2
Świętokrzyskie	246 066 545,57	4
Warmińsko-Mazurskie	80 578 652,35	1
Wielkopolskie	664 554 118,22	12
Zachodniopomorskie	8 152 953,07	0
Kwota ogółem	5 592 496 421,33	100

Źródło: ARiMR, obliczenia własne

Największą pomoc finansową w latach 2005-2013 (w/g stanu do 30.11.2013 r.) otrzymały grupy wstępnie uznane z terenu województwa mazowieckiego - 2063,47 mln zł co stanowi 37% łącznej pomocy finansowej, następnie z województwa kujawsko-pomorskiego 776,51 mln zł (14%) oraz wielkopolskiego 664,55 mln zł (12%), (tab.2).

Tabela 3. Kwoty wypłaconej pomocy finansowej ogółem udzielonej w latach 2005-2013 dla uznanych organizacji producentów owoców i warzyw w podziale na województwa wg stanu na 30.11.2013 r.

Województwo	Pomoc wypłacona ogółem	Udział %
Dolnośląskie	0,00	0
Kujawsko-Pomorskie	0,00	0
Lubelskie	402 603,53	3
Lubuskie	0,00	0
Łódzkie	1 245 067,88	10
Małopolskie	0,00	0
Mazowieckie	10 564 504,58	81
Opolskie	0,00	0
Podkarpackie	0,00	0
Podlaskie	0,00	0
Pomorskie	0,00	0
Śląskie	0,00	0
Świętokrzyskie	0,00	0
Warmińsko-Mazurskie	0,00	0
Wielkopolskie	860 190,21	7
Zachodniopomorskie	0,00	0
Kwota ogółem	13 072 366,20	100

Źródło: ARiMR, obliczenia własne

W latach 2005-2013 do dnia 30.11.2013 r. łączna kwota wypłaconej pomocy finansowej dla uznanych organizacji producenckich owoców i warzyw wynosiła 1307,23 mln zł. Największe kwoty pomocy finansowej wypłacono w województwie mazowieckim - 1056,45 mln zł co stanowi 81% łącznej pomocy finansowej, w łódzkim - 124,50 mln zł (10%), w wielkopolskim - 86,01mln zł (7%) (tab.3).

Na podstawie przedstawionych danych należy stwierdzić, że w wyniku uruchomienia pomocy finansowej w ramach wspólnej organizacji rynków owoców i warzyw UE od dnia akcesji wzrosła liczba grup producenckich w Polsce.

W poszczególnych latach 2004-2013 odnotowano znaczny wzrost wykorzystania przez grupy producentów owoców i warzyw, środków finansowych, a w szczególności

przeznaczonych na dofinansowanie inwestycji realizowanych w ramach dochodzenia do uznania. Dzięki temu dofinansowaniu grupy producentów owoców i warzyw dysponują specjalistycznym wyposażeniem do zbioru, magazynowania, przechowywania, przygotowania do sprzedaży. Ponadto prężnie działające grupy mają swoje siedziby, bazy przechowalnicze, centra logistyczne i wszystkie niezbędne urządzenia oraz środki transportu umożliwiające dostawy produktów do odbiorców z zachowaniem ich jakości.

W roku 2012 ograniczono kwoty pomocy z UE dla wstępnie uznawanych grup producentów warzyw i owoców. Zgodnie z rozporządzeniem UE (302/2012) kwoty pomocy udzielanej grupom, które zostały wstępnie uznane po dniu 5.04.2012 r. i do końca 2013 r. wyniosły łącznie nie więcej niż 10 mln Euro na rok kalendarzowy, dla wszystkich krajów objętych programem pomocy dla grup owocowo-warzywnych. Dotyczyło to zarówno pomocy przeznaczonej na koszty administracyjne, jak i pomocy inwestycyjnej, na pokrycie części kwalifikowanych kosztów inwestycji ujętych w zatwierdzonym planie dochodzenia do uznania. Ograniczenia te, wyhamowały proces powstawania nowych grup producentów owoców i warzyw.

Obecne sytuacja na rynku detalicznym owoców i warzyw wymusza współpracę w ramach grup producenckich. W najbliższych latach proces ten będzie się pogłębiał i spowoduje łączenie się mniejszych grup w większe i tworzenie coraz większych podmiotów, tak jak to miało miejsce w krajach Europy Zachodniej. W wyniku dofinansowania nakładów poniesionych na rozwój Organizacji Producentkich w ostatnich latach wielu polskich producentów otrzymało możliwość pozostania na rynku i dalszego rozwoju swoich gospodarstw.

Pomimo zapowiadanych cięć w nadchodzącej perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020, wydaje się, że producenci w Polsce będą jeszcze efektywniej wykorzystywać możliwości łączenia się i współpracy w ramach grup. Daje to szansę na osiągnięcie do roku 2020 wymaganego przez CMO poziomu zorganizowania się producentów w wysokości 60%, co powinno uchronić wiele małych i średnich gospodarstw przed bankructwem.